

Gewasbeschermingsmanifestatie 2012

Op donderdag 24 mei vond de Gewasbeschermingsmanifestatie 2012 (GBM2012) plaats op de Floriade in Venlo. Met bijna driehonderd deelnemers, een keur aan boeiende sprekers én een filmpremière was de GBM2012 een buitengewoon inspirerend evenement. Het thema gewasbescherming is in een nieuw daglicht gezet.

Terug- en vooruitblik

Renée Bergkamp

(voorzitter Akkerbouwproductieschappen)

Dagvoorzitter **Renée Bergkamp (voorzitter Akkerbouwproductieschappen)** benadrukte in haar openingswoord dat we al veel bereikt hebben op het gebied van duurzame gewasbescherming. Nederland heeft niet alleen een hele hoge agrarische productie, maar ook de beste drinkwaterkwaliteit ter wereld! Uiteraard zijn we er nog niet en moeten we stappen maken, maar in plaats van ons blind te staren op bedreigingen adviseerde ze om vooral de kansen te benutten. Nederland beschikt bij uitstek over de kennis om ook de laatste uitdagingen aan te pakken. Internationaal is er behoefte aan die kennis.

Film

Na deze opening werd de indrukwekkende film 'Van bestrijden naar beheersen: 50 jaar ontwikkelingen in gewasbescherming' vertoond. Deze film laat zien wat vijftig jaar gewasbescherming heeft opgeleverd en wat belangrijke markeringspunten zijn geweest. Het contrast met de situatie van tientallen jaren geleden is groot; de oude beelden konden op gelach vanuit de zaal rekenen. Bekijk de film op www.gbm2012.nl.

Hoe beschermen we onze gewassen in 2050?

Na de terugblik in de film schenen twee sprekers hun licht op de toekomst. De eerste spreker was **Sjaak Langeslag (voorzitter LTO werkgroep gewasbescherming)**. Zo ver vooruit kijken is moeilijk. Wat eten we over 38 jaar en wat betekent dit voor gewasbescherming? Langeslag voorspelt een nieuwe systeemsporg in de manier waarop we onze gewassen telen en stelde dat gewasbescherming in de toekomst eigenlijk van onderschikt belang zal zijn. Dankzij revolutionaire, weerbare teeltsystemen is het nauwelijks nog nodig om ziekten te bestrijden; en als dit toch nodig is kan dit via robots heel gericht gebeuren. Langeslag voorziet een mooie toekomst, waarin alle ogen nog meer op Nederland zijn gericht. Een goede kennisinfrastructuur en samenwerking zowel tus-

Sjaak Langeslag

sen sectoren als in ketens, zoals we in Nederland kennen, zijn instrumenteel om de grote verliezen tussen oogst en bord te beperken.

Rudy Rabbinge

Rudy Rabbinge (emeritus hoogleraar Wageningen UR) schetste een toekomstperspectief aan de hand van een zestal megatrends en mondiale uitdagingen. De wereldbevolking groeit door tot ruim negen miljard in 2050, er ontstaan mega-metropolen en er is minder areaal beschikbaar door erosie en urbanisatie in vruchtbare gebieden. Daardoor ontstaat in urbane rivierdelta's behoefte aan een voedselproductiestijging, maar lage milieubelasting. Een hoogproductieve landbouw die gebruik maakt van *best ecological means* is economisch efficiënt, creëert ruimte voor biodiversiteit, is het minst milieubelastend, schept mogelijkheden voor een *biobased economy* en is de beste garantie voor voedselzekerheid. Rabbinge pleit tenslotte voor 'ecologische geletterdheid': weet wat gewassen nodig hebben en ken hun belagers. Rabbinge denkt dat er in de toekomst nog heel veel plantenziektkundigen nodig zullen zijn vanwege juist deze noodzakelijke kennis.

Triple Challenge

Na de vergezichten van wereldwijde duurzame gewasbescherming in 2050 gaan steeds twee sprekers in op de drie grote uitdagingen voor het verder verduurzamen van de gewasbescherming: hoe houden we het veilig voor de mens, hoe beschermen we ons milieu en de biodiversiteit en hoe benutten we onze kennis van gewasbescherming om de wereld te voeden?

Jacob van Klaveren

Uitdaging 1: veiligheid als hoogste prioriteit

Deze uitdaging draait om veiligheid voor de mens als consument, toepasser en omwonende. **Jacob van Klaveren (RIVM)** zoomde in op residuen van gewasbeschermingsmiddelen in voedsel. Hij legde uit hoe de regelgeving op dit gebied in elkaar zit en liet zien dat er in de wettelijke normen al forse veiligheidsmarges zijn ingebouwd. Deze wettelijke normen worden in Nederland goed nageleefd. Lastig is echter dat veel marktpartijen, vooral

supermarkten, er bovenwettelijke eisen op nahouden. Daardoor dreigt onduidelijkheid te ontstaan over de normen en wordt twijfel gezaaid over de veiligheid voor de consument. Van Klaveren pleitte voor verder onderzoek naar mogelijke risico's van combinaties van stoffen die tegelijkertijd op groenten en fruit voorkomen, zodat hiervoor wetenschappelijk onderbouwde normen vastgesteld kunnen worden. Het Europese project 'Acropolis' is hiervoor een goede eerste stap. Tenslotte was hij van mening hij dat de overheid gestelde normen moet uitdragen.

Jeroen van Turenhout

Jeroen van Turenhout (Kverneland Group) focuste in zijn bijdrage meer op de veiligheid voor de toepasser en omwonenden. Volgens hem kan de techniek een belangrijke rol spelen om gewasbescherming te verduurzamen via de drie J's: de juiste actie op het juiste moment op de juiste plaats. Het gaat daarbij vooral om het gericht toedienen van middelen (dankzij gewassensoren die de lokale behoefte meten), het beperken van

emissie (GPS-gestuurde sectieschakeling, *wingsprayer*) en het automatiseren van handelingen (ondersteunt de nauwkeurigheid en veiligheid). Deze technieken zijn de eerste stappen op weg naar volledige robotisering van de gewasbescherming. Van Turenhout denkt dat een plant op termijn zal worden gezien als individu; sensoren bepalen de behoefte en de bewerking wordt hierop aangepast.

Karel Bolckmans

Uitdaging 2: hoe beschermen we ons milieu en de biodiversiteit?

Karel Bolckmans (Koppert Biological Systems) komt uit het Vlaamse dorp Wortel en laat zien dat bij dit plantendeel ook zijn hart ligt. Hij schetst een brede visie op gewasbescherming die rekening houdt met het milieu. Eénzijdig blijven leunen op een steeds smaller wordend middelenpakket leidt tot resistente ziekten en plagen, die zich steeds moeilijker laten bestrijden – een vicieuze cirkel. Volgens Bolckmans moeten we vooral van genezen naar voorkomen. Het weerbaar maken van de

plant, door een gezond bodemleven en robuuste teeltsystemen, is daarbij uitermate belangrijk. Gewasbescherming is dan niet meer het ingrijpen om een ziekte of plaag de kop in te drukken, maar het versterken van de plant via veredeling, toevoegen van specifieke antagonisten, en het verhogen van de biodiversiteit van het bodemleven in ruimte en tijd. Hij opperde dat we ziekten en plagen niet als onze vijanden moeten zien, maar als indicatoren van de gezondheid van het gewas. Ook in de vollegrondsteelten kan deze aanpak zijn vruchten afwerpen.

Jan Bouwman

Jan Bouwman (Syngenta) ging in op de bijdrage van de gewasbeschermingsindustrie aan een meer duurzame landbouw. We zijn goed op weg – in tien jaar tijd is de milieubelasting van het oppervlaktewater met 85 procent afgenomen – maar we zijn er nog niet. Verkeerd gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kan verontreiniging van het water veroorzaken. Een veldspuit die na gebruik in de regen blijft staan, het verkeerd afvoeren van restanten spuitvloeistof, en wegwaaiende sluitzegels van verpakkingen vormen risico's voor het milieu. Bouwman liet zien hoe de industrie deze

risico's steeds verder indamt door voorlichting en het ontwikkelen van oplossingen die aansluiten op de praktijk. Ook investeert het bedrijfsleven in geavanceerde oplossingen zoals precisielandbouw. Ook de 'natuurlijke vrienden', zoals Bouwman natuurlijke vijanden van ziekten en plagen graag noemt, worden daarbij niet vergeten. Samen met de landbouwpraktijk en de kennisinstellingen kan de industrie de uitdaging aan van het nog verder verlagen van de milieu-impact van de land- en tuinbouw.

Marinus Overheul

Uitdaging 3: voedselzekerheid voor iedereen

Marinus Overheul (Landbouwwaad van de Nederlandse Ambassade in Peking) belichtte in zijn verhaal de situatie in China. De uitdaging voor China moge duidelijk zijn: veilig en voldoende voedsel produceren tegen een redelijke prijs. De vraag is alleen: hoe? China gebruikt enorme hoeveelheden gewasbeschermingsmiddelen, die van wisselende kwaliteit zijn, en die regelmatig ondeskundig worden ingezet. Tegelijk zet de urbanisatie onverminderd door en verandert het consumptiepatroon (meer vlees, vis, zuivel en groente en fruit). Ook

ontwikkelt de wet- en regelgeving en verandert de structuur van de agri- en foodsector. Betrokken partijen in China zijn ambitieus en staan open voor samenwerking met *high ranking* partners. Nederland zou kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van teeltsystemen (*integrated crop management*), bijbehorende technologie, plantenveredeling, zaad- en plantgoedbehandeling, het testen en registreren van gewasbeschermingsmiddelen, beheersing van bewaarziekten, en het opleiden van betrokkenen. Omdat de verstedelijking in China nog altijd toeneemt liggen er goede kansen voor Nederland om juist in die dichtbevolkte gebieden de land- en tuinbouw te verduurzamen.

Marinus Overheul

Jan Willem Breukink (INCOTEC Group, namens Plantum) spreekt liever van 'gewasversterking' in plaats van gewasbescherming. Dit begint met goed uitgangsmateriaal en betekent: optimale genetica (resistent, robuust, weerbaar en sterk), schoon, veilig en gezond uitgangsmateriaal en behandeling van zaad met gewasbeschermingsmiddelen. Voor Nederland liggen er kansen, stelde Breukink. Voedselzekerheid staat bijna overal hoog op de agenda, we moeten noodgedwongen meer

produceren met minder hulpbronnen, precisie-landbouw en –tuinbouw zijn in ontwikkeling en de voedselveiligheidseisen nemen toe. Nederland kan met al haar kennis, en vooral de Gouden Driehoek (overheid, bedrijfsleven en onderzoeksinstellingen), hoogwaardig uitgangsmateriaal leveren, afgestemd op regionale omstandigheden. Breukink moedigde iedereen aan om de kansen die er liggen te grijpen en daarvoor ook samen te werken.

Debat, Buitenlandloket Plantgezondheid, slot

Debat: wat gaat Nederland bijdragen aan gewasbescherming wereldwijd?

Deelnemers aan het debat zijn: Ernst van den Ende (Wageningen UR), Marinus Overheul (Landbouwwaad van de Nederlandse Ambassade in Peking), Jan Willem Breukink (INCOTEC Group,

namens Plantum), Michael Kester (Syngenta) en Eric Pelleboer (NAJK).

Stelling 1

Nederland moet zich inspinnen voor een wereldwijde gedragscode om gewasbescherming in ontwikkelingslanden en opkomende economieën veilig te maken.

Een meerderheid van het publiek was het met deze stelling eens. **Eric Pelleboer** vond dat niet alleen Nederland, maar heel Europa en de rest van de wereld zich moeten inspannen. Wellicht dat Nederland wel het voortouw kan nemen. **Marinus Overheul** was van mening dat Nederland die rol past. Er liggen mogelijkheden, alleen moeten er andere strategische partners in de armen genomen worden. Niet alleen landen, maar ook bedrijven. **Jan Willem Breukink** was meer voorstander van een Nederlands gedragsvoorbeeld in plaats van een code. Vanuit de zaal werd erop gewezen dat er al dergelijke codes bestaan. De vraag was wel in hoeverre die codes ook actief worden nageleefd en uitgedragen.

Stelling 2

Hoezo Dutch Approach? Laten we eerst maar eens de doelen uit de Nota Duurzame Gewasbescherming realiseren voor we andere landen vertellen hoe zij hun milieu moeten beschermen!

De overgrote meerderheid van het publiek was het oneens met deze stelling. **Michael Kester** vond dat we veel te streng zijn voor onszelf. In 2004 is het convenant afgesloten dat tot 2010 heeft gelopen. De doelstellingen hebben we grotendeels gehaald, daarmee is een essentiële verbetering gerealiseerd. Hij denkt dat Nederland landen als China kan helpen om de problemen aan te pakken. Je moet niet alleen navelstaren naar 16 miljoen Nederlanders. **Eric Pelleboer** stelde dat wij al op de goede weg zitten en dat we vooral moeten doorgaan. Wij kunnen van elkaar leren, dus een gezamenlijke aanpak verdient de voorkeur, ook al hebben we nog niet alle doelen uit de Nota Duurzame Gewasbescherming gerealiseerd. **Ernst van den Ende** was van mening dat we beide moeten doen: Nederland kan het buitenland heel goed helpen, maar kan op eigen bodem ook nog vooruitgang boeken. Dat moeten we niet los van elkaar zien.

Stelling 3

Onze eisen met betrekking tot residuen leiden ertoe dat Klasse C-producten gedumpt worden in ontwikkelingslanden en opkomende economieën, terwijl wij andersom van hen de hoogste kwaliteit producten eisen voor onze eigen markt.

Het publiek wist geen raad met deze stelling: slechts weinigen waren het er mee eens, maar ook weinigen waren het er mee oneens. Het algemene idee was dat dergelijke praktijk niet voorkomen. Maar **Marinus Overheul** heeft in Rusland enige ervaring op dit vlak opgedaan. Nederlandse overschotten van mindere kwaliteit gingen naar Rusland onder het mom: wij exporteren niet, maar de Russen importeren het. Hij verwachtte dat hetzelfde ook voor China geldt. **Jan Willem Breukink** plaatste hier vraagtekens bij. Als het daadwerkelijk gebeurt, dan is het de vraag of dat te rijmen is met onze maatschappelijke verantwoordelijkheid. **Michael Kester** wees erop dat we in ieder geval geen gewasbeschermingsmiddelen 'dumpen' in het buitenland.

Stelling 4

Als consumenten nul-residuen op hun groenten en fruit willen, moeten ze het ook accepteren als er wat plekje op zitten (terwijl het product duurder wordt). Nul-residu én een volledig gaaf product gaan niet samen.

Vrijwel alle aanwezigen in de zaal waren voor deze stelling. **Jan Willem Breukink** vond het een uitstekend plan: producenten die goed omgaan met gewasbescherming worden beloond, als de consument tenminste voor die producten kiest. **Ernst van den Ende** zou wel willen weten hoe veel consumenten uiteindelijk voor de producten met een 'plekje' gaan; hij geloofde er niets van dat consumenten voor beschadigde producten kiezen.

Aankondiging van het Buitenlandloket Plantgezondheid

Jan Bouwman (Syngenta)

Ons land wordt regelmatig bezocht door overheden, onderzoekers en agrarische experts uit het buitenland. Zij bekijken ons systeem en trekken vergelijkingen met de thuissituatie. De vragen die de buitenlandse gasten bezighouden zijn:

- Hoe kunnen wij onze bevolking blijven voeden, nu de bevolking verder groeit en steeds meer mensen naar de stad trekken?
- Hoe kunnen wij de voedselveiligheid blijven garanderen?
- Hoe kunnen wij voedsel dicht bij de stad telen, zonder het (drink)water te vervuilen?

De Nederlandse aanpak geeft antwoord op al deze vragen. Daarom zetten het bedrijfsleven en onderzoeksinstellingen de Nederlandse aanpak in de etalage van het Buitenlandloket Plantgezondheid. Zij proberen zo de ruime ervaring in de intensieve agrarische productie in een dichtbevolkte rivierdelta internationaal te vermarkten. Een front-office neemt de veelal complexe vragen in behandeling en zoekt achter de schermen naar de juiste partners. Deze partijen helpen het buitenland op weg.

De reacties direct na afloop van de presentatie van het Buitenlandloket Plantgezondheid zijn overweldigend en lovend. Conclusie: een dergelijk initiatief is goud waard. De initiatiefnemers zullen dan ook direct stappen ondernemen om dit buitenlandloket verder vorm te geven. Voor vragen, suggesties en eventuele samenwerkingen is het Buitenlandloket Plantgezondheid bereikbaar via het e-mailadres: ipm-support.plant@wur.nl.

Afsluiting en borrel

Piet Boonekamp (voorzitter Koninklijke Nederlandse Plantenziektkundige Vereniging) bedankt alle (bijna driehonderd!) aanwezigen voor de komst naar de GBM2012 en nodigt hen uit voor de borrel met – hoognodige! – verkoelende drankjes.